

Oponentský posudek diplomové práce
HISO FHS UK Praha

Název práce: **Diskurzivna analýza premien vnímania ekologického aktivizmu a ekoterorizmu**

Autorka: Bc.Alexandra Haratíková

Studentka Alexandra Haratíková si klade ve svém diplomové práci za cíl analyzovat proměny diskurzu ekologického aktivismu a ekoterorizmu v letech 1997 a 2019 v českých denících, konkrétně Lidových novinách a Právu. V práci deklaruje, že pro tuto analýzu volí design kritické diskurzivní analýzy. Jedná se o téma jistě společensky aktuální, přesto jeho volba mohla být přesněji zdůvodněna s využitím sociologické literatury, tak aby bylo patrné, jaký sociologický problém bude zkoumán a proč.

Diplomová práce má klasickou strukturu, a tak další část svého posudku budu prezetovat dle jednotlivých částí.

Teoretický část obsahuje řadu kapitol, které však bohužel nepředstavují vyčerpávající přehledovou stať ke studovanému tématu, tak jak by se od teoretické části diplomové práce očekávalo. Spíše než představení teoretických konceptů, se autorka věnuje popisu socio-kulturního kontextu tématu, např. ekologickému aktivizmu před a po roce 1989, ekologickým organizacím, které působily v ČR ve zkoumaném období a byly zmiňovány v článcích nebo akcím, které byly zmiňovány v článcích. Socio-kulturní kontext je pro KDA důležitou součástí analýzy, ale mělo by být z těmito poznatky dále pracováno při interpretaci, což se v práci neděje. Pro zpracování jednotlivých kapitol bylo použito omezené množství zdrojů (vždy 2-3 zdroje), což není mnoho. V neposlední řadě postrádám v teoretické části práce teoretická východiska, na kterých stojí diskurzivní analýza, potažmo kritická diskurzivní analýzy s jejímž využitím má být zvolený problém zkoumán. Tyto poznatky se objevují až metodologické části.

V metodologické části naopak chybí - vyjma výběru vzorku – představení a zdůvodnění konkrétních metodologických voleb v prezentovaném výzkumu, např. proč byla zvolena právě kritické diskurzivní analýzy jako designu výzkumu a jak bylo konkrétně postupováno při analýze dat. Autorka se omezuje na obecné poznatky o cílech kritické diskurzivní analýzy a analýze dat.

Jak jsem zmínila, tak jedinou konkrétní pasáží metodologické části, která se vztahuje k metodologickým postupům předloženého výzkumu je kapitola o výběru vzorku. Pro výzkum autorka zvolila Lidové noviny a Právo. Argumentace je postavena na tom, že patřili v obou letech k nejčtenějším, není to však v textu doloženo. Z údajů, které mám k dispozici já¹, tak tomu není. Dále postrádám jakoukoli reflexi dalších charakteristik těchto médií než jen míru čtenosti, které mohou ovlivňovat podobu reprezentací, které se v daných médiích prezentují. Dále si autorka vybrala několik témat, na základě nichž zvolila články z periodik, které vstupovaly do analýzy. Opět mi chybí jasnější zdůvodnění volby témat článků, které

---

¹ http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/medialni_data/vyzkum_ctenosti

byly vybírány, potažmo také reflexe povahy článků. Jednalo se o články zpravodajské, komentáře, atd.? I žánr a styl textu/výpovědí může významně ovlivňovat dle Fairclougha povahu reprezentací, a tak by měli být reflektovány a zvažovány v rámci interpretace, protože utváří diskurzivní praxi.

Škoda, že při formulaci cílů a výzkumných otázek nebyly více zohledněny východiska KDA, které sama autorka zmiňuje ve metodologické části, když představuje cíle KDA (např. uvádí, že cíle KDA jsou spojené s pochopením mocenských vztahů (41), „za cieľ si kladie zistenie toho, akým spôsobom ľudia (pozn. v tomto prípade nejspíše tištěná média) skrz text či súbor textov konštruujú zmysel a význam objektov a aktivít sociálneho sveta“, toto se ve výzkumných cílech a otázkách neobjevuje). Výzkumné otázky jsou formulovány tak, že spíše směřují k obsahové analýze (jak se o fenoménu xy psalo), než diskurzivní (jak je fenomén xy v promluvách/článcích reprezentován, atd.).

Velký otazník mám spojený s analýzou dat, která je v metodologické části popsána jen obecně. Z empirické části práce, kde jsou předloženy výsledky analýzy, není patrné, že by aplikovala metodu Fairclougha, kterou popisuje v metodologické části. V textu postrádám prvky lingvistické analýzy, např. analýzu použitých slov či slovních spojení, gramatických jevů, atd.

V první části empirické části– kap. 4. a 5. – autorka dle mého soudu analýzu zaměřuje především na obsahy článků. V textu je vždy u každého jednoho článku stručně shrnut obsah, který je doložen krátkou citací z článku. U prezentovaných zjištění není patrné využitím lingvistické analýzy. Po každé této kapitole autorka formuluje závěr, kde pojmenovává vždy dva diskurzy, které jsou dle jejího soudu v článcích přítomné. Z textu není vůbec patrné, proč se jedná právě o tyto dva diskurzy, jak byly identifikovány. Navíc při prezentaci diskurzu autorka uvádí, že např. „Druhý diskurz prezentuje hlavne Greta Thunberg a ľudia, ktorí sa zúčastňovali štrajkov Fridays For Future a Děti Země vyhlasovaním anticien Ropák a Zelená perla.“ Není mi jasné, jak autorka přišla na tento závěr, když analyzovala diskurzy prezentované dvěma vybranými tištěnými médii Lidové noviny a Právo.

Stejnou nesrovnalost shledávám v prezentaci závěrům práce. Autorka se jednak zaměřuje především na obsah promluv, na představení argumentů, které se v článcích objevují a dále v závěrech není vůbec reflektováno, že obsahy/diskurzy, které byly analyzovány byly konstruovány, využity určitým typem médií. Autorka např. uvádí, jak ekologičtí aktivisté odůvodňují svou činnost v článcích, ale je potřeba reflektovat to, že to, jaké podoby odůvodňování činnosti se v médiích objevují konstruují samotná média. Zde by byl prostor pro analýzu např.intertextuality, kterou autorka také v metodologické části zmiňuje, což se v textu neobjevuje. V neposlední řadě v závěru (ani v analýze dat) se autorka nevrací k poznatkům, které byly uvedeny v teoretické části práce a nevyužívá je pro analýzu či vysvětlení. Závěry jsou tak více méně deskripční obsahů článků, nejsou naplněny cíle kritické diskurzivní analýzy médií jako nástroje mocných pro šíření ideologie (tak jak uvádí v metodologické části práce, s. 44).

Připomínku mám také k odkazování na zdroje. U článků a citací z článků z médií chybí odkazy, tak aby byly dohledatelné, potažmo aby byla dodržena citační pravidla.

Vzhledem k tomu, co zaznělo v posudku, mám několik otázek, ke kterým bych ráda, aby se studentka vrátila u obhajoby:

-Proč byla zvolena právě kritická diskurzivní analýza? V metodologické části textu jsou představena základní východiska KDA, která se však dle mého názoru ne zcela „propisují“ do výzkumných cílů a především pak do povahy analýzy.

-V metodologické části chybí konkrétní informace o analýze dat. Jak bylo postupováno při analýze dat? Byla využívána lingvistická analýza, případně jaké prvky a proč?

-Mohla povaha zvolených médií a žánr a styl vybraných článků ovlivnit povahu diskurzů, které byly v textu užity?

-Ve výzkumu autorka pracuje s pojmem ekoterorismus, který vstoupil i do analýzy. V analýze o něm pojednává jako o „slovu“. Zajímalo by mě, jak o analýze ekoterorizmu v kontextu KDA uvažovala, např. chápe ekoterorismus jako slovo a zajímají ji významy, ve kterých se používá nebo jako diskurz či ideologii?).

Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením dobře za podmínky, že studentka u obhajoby zodpoví uspokojivě uvedené otázky.

Magdaléna Šťovíčková Jantulová

V Praze 8.9.2022